

Autoprezentacja na portalu społecznościowym Facebook a narcyzm

Paweł Izdebski, Martyna Kotyśko

Streszczenie

Celem tekstu jest zaprezentowanie wyników badań, które dotyczą zagadnienia narcyzmu oraz autoprezentacji na Facebooku. Elementem, który może służyć użytkownikom Facebooka do promocji siebie, jest zdjęcie główne. W badaniu wzięło udział 286 osób posiadających swój profil na Facebooku, z których 238 posiadało zdjęcie profilowe. Do pomiaru narcyzmu użyto Inwentarza NARPI, a informacje dotyczące zdjęcia głównego uzyskano za pomocą ankiety. Sprawdzono, czy występują różnice w poziomie narcyzmu między osobami posiadającymi a nieposiadającymi zdjęcia profilowego. Przeanalizowano, które elementy zdjęcia oraz zmienne socjodemograficzne różnicują badanych pod względem średnich w skali narcyzmu i jego podskalach. Wyniki wskazują, że osoby posiadające i nieposiadające zdjęcia głównego nie różnią się między sobą pod względem wyników w ogólnej skali narcyzmu, jak i jego podskal. Zmiennymi, które okazały się istotnie różnicować średnie ogólnego narcyzmu i jego poszczególnych podskal, są: ujęcie zdjęcia, wyraz twarzy, wykonawca zdjęcia, powód umieszczenia zdjęcia, negatywny opis siebie, płeć, rodzaj szkoły oraz czas posiadania konta na Facebooku.

8.1. Wprowadzenie

Facebook udostępnia swoim użytkownikom różnorodność możliwości komunikacyjnych, informacyjnych oraz rozrywkowych. Za jego pośrednictwem można np. komunikować się poprzez indywidualne wiadomości lub chat. Posiadacze własnych profili mogą je dowolnie kształtować, umieszczając zdjęcia, filmiki czy też oznaczając wybrane elementy znakiem „Lubię to”. Opcje, jakie posiada portal Facebook, mogą służyć jego użytkownikom do świadomej kreacji wizerunku

własnej osoby w oczach innych ludzi poprzez zamieszczanie na swoich profilach odpowiednich treści. Naukowcy zwracają uwagę na to, że środowisko Facebooka stanowi idealne miejsce dla aktywności osób narcystycznych (m.in. Mehdiziadeh, 2010; DeWall, Buffardi, Bonser i Campbell, 2011; Ryan i Xenos, 2011).

Narcyzm może być ujmowany z dwóch perspektyw: subklinicznej i klinicznej. W pierwszej postaci stanowi on cechę osobowości występującą u wszystkich zdrowych jednostek. Może on przyjmować u ludzi różny poziom. Treściowo narcyzm subkliniczny jest bardzo zbliżony do tego występującego w ujęciu klinicznym. Główna różnica dotyczy poziomu natężenia jego występowania – narcyzm kliniczny występuje rzadziej niż jego subkliniczna forma (Bergman, Fearington, Davenport, Bergman, 2011). Dodatkowo Drat-Ruszczak (2003) zwraca uwagę na znaczącą rolę samooceny w procesie określania, z którą odmianą narcyzmu mamy do czynienia. Kliniczna postać narcyzmu wyróżnia się zasadniczo zawyżoną samooceną, dla której brakuje realnego uzasadnienia.

Nierealistyczna, pozytywna wizja własnej osoby jest charakterystyczna w narcyzmie. Jednostki narcystyczne nie dążą do tworzenia silnych związków natury interpersonalnej. Są natomiast bardzo zaangażowane w samoregulacyjne strategie afirmujące ich pozytywny obraz siebie (Campbell, Foster, 2007, za: Ong i in., 2011). Osoby narcystyczne cechuje potrzeba bycia podziwianym oraz przekonanie o własnej ważności (Oltmans, Emery, Taylor, 2006, za: Mehdiziadeh, 2010). Utrzymują one relacje z innymi, natomiast kontakty te mają charakter instrumentalny, przedmiotowy. Dzięki ludziom mogą realizować swoją potrzebę sprawowania władzy nad kimś oraz uzyskiwać tak ważny dla nich podziw (Drat-Ruszczak, Bazińska, 2000).

Pojęcie „autoprezentacja” ma wiele definicji. Wśród nich wyróżnić można tę autorstwa Andrzeja Szmajke (2001, s. 147), który definiuje autoprezentację jako: „celowe działanie zmierzające do wywołania u osób z otoczenia społecznego (audytorium) pożądanego przez jednostkę wizerunku własnej osoby”. Jak można zauważyć, definicja ta wskazuje na zachowania mające przynieść określony skutek. Autoprezentacja, związana z wywieraniem pozytywnego wrażenia na innych osobach na Facebooku, odnosi się m.in. do celowego zamieszczania treści o charakterze autopromocyjnym – zaliczyć tu należy przede wszystkim zdjęcia profilowe oraz zamieszczane zdjęcia ogółem, a także sformułowania zawarte we własnym opisie (Ong i in., 2011; DeWall i in., 2011).

Głównym celem badania było sprawdzenie, czy wśród użytkowników Facebooka istnieją różnice w poziomie narcyzmu i jego poszczególnych podskal, ze względu na posiadanie zdjęcia profilowego. Pierwszym celem szczegółowym było określenie, jakie cechy zdjęcia profilowego różnicują użytkowników pod względem poziomu narcyzmu. Drugim, przeanalizowanie, czy występują wśród

badanych różnice w poziomie narcyzmu ze względu na takie zmienne socjodemograficzne jak: płeć, miejsce zamieszkania i typ szkoły oraz zmienne dotyczące użytkownika Facebooka (czas posiadania konta na portalu, czas spędzany dziennie na portalu, ilość dokonanych zmian zdjęcia profilowego).

8.2. Osoby badane i metoda badawcza

Osoby badane. W badaniu wzięło udział 357 osób, z których 286 było posiadaczami konta na portalu Facebook. Osoby posiadające swój profil na Facebooku stanowiły grupę docelową, której wyniki zostały poddane dalszej analizie. W grupie tej znajdowało się 126 mężczyzn (44,06%) i 160 kobiet (55,94%). W badaniu uczestniczyli gimnazjaliści (82 osoby, gimnazjum bydgoskie i ostródzkie), uczniowie szkół średnich (88 osób, liceum i bydgoskie technika) oraz studenci (116 osób, studenci Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy). Spośród badanych, 238 osób posiadało zdjęcie główne na swoim profilu, natomiast 48 osób nie miało zdjęcia profilowego.

Narzędzia badawcze. Do pomiaru narcyzmu użyto polskiej wersji Kwestionariusza NPI Ruskina i Halla – NARPI w wersji 34-pytaniowej (polska adaptacja: Drat-Ruszczak, Bazińska). Narzędzie to mierzy ogólny poziom narcyzmu oraz wyniki w poszczególnych jego podskalach, którymi są: skala domagania się podziwu, skala próżności, skala samowystarczalności oraz skala przywództwa. Dodatkowo wykorzystano ankietę dotyczącą: zdjęcia głównego na Facebooku, okresu posiadania konta oraz czasu spędzanego dziennie na portalu. Ankieta zawierała 13 pytań (7 pytań zamkniętych, 4 pytania otwarte oraz 2 pytania półotwarte).

Procedura. Badania przeprowadzone zostały w okresie od listopada 2011 do lutego 2012 roku. Miały one charakter grupowy – osoba przeprowadzająca badanie rozdawała uczniom obecnym na lekcji oraz studentom na zajęciach Kwestionariusz NARPI i ankietę dotyczącą Facebooka. Wszyscy badani (anonimowo i dobrowolnie) wypełniali Kwestionariusz NARPI, natomiast osoby posiadające swój profil na Facebooku wypełniały dodatkowo ankietę. Użytkownicy Facebooka, którzy nie posiadali zdjęcia głównego wypełniali jedynie część odnoszącą się do użytkownika portalu. Czas badania wynosił od 10 do 20 minut.

8.3. Wyniki

Średnia wieku w analizowanej grupie wyniosła $M = 17,74$ a odchylenie standardowe $SD = 2,79$. Poziom współczynnika alfa Cronbacha dla Kwestionariusza NA-

RPI w przeprowadzonym badaniu był równy $\alpha = 0,93$. Statystyki opisowe wyniku ogólnego narcyzmu oraz jego czterech podskal znajdują się w tabeli 1.

Tabela 1. Statystyki opisowe dla wyniku ogólnego narcyzmu i jego czterech podskal, $N = 286$

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>W</i>
Narcyzm ogółem	104,1	22,91	0,994
Podziw	32,53	9,08	0,990*
Próżność	13,78	4,55	0,983*
Samowystarczalność	24,92	4,27	0,977*
Przywództwo	32,86	8,54	0,992

W – wynik testu Shapiro-Wilka, * $p < 0,05$

Źródło: Opracowanie własne.

Przeprowadzony test zgodności z rozkładem normalnym wskazał, że wynik ogólny narcyzmu i jego podskala – przywództwo wykazują taką zgodność. Pozostałe podskale nie mają rozkładu normalnego. Wynik tej analizy zdeterminował dobór zastosowanych testów statystycznych do pomiaru istotności różnic.

Płeć stanowi element, który różnicuje wyniki średnie narcyzmu wśród użytkowników Facebooka. Mężczyźni uzyskiwali wyższe wyniki w ogólnym poziomie narcyzmu i na skali przywództwa oraz samowystarczalności, natomiast kobiety przeważały pod względem rezultatów uzyskanych dla skal: podziwu i próżności.

Tabela 2. Wyniki testu t-Studenta i U Manna-Whitneya dla wyniku ogólnego narcyzmu i jego czterech podskal względem zmiennej grupującej – płeć.

	Mężczyźni <i>N</i> = 126 <i>M/SR</i>	Kobiety <i>N</i> = 160 <i>M/SR</i>	<i>t/Z</i>
Narcyzm ogółem	109,6 / –	99,76 / –	3,684** / –
Podziw	– / 20082,5	– / 20958,5	– / 2,882*
Próżność	– / 19554,0	– / 21487,0	– / 2,121*
Samowystarczalność	– / 20627,0	– / 20414,0	– / 3,666**
Przywództwo	34,99 / –	31,18 / –	3,836** / –

M – średnia; *SR* – suma rang; *t* – wynik testu t-Studenta; *Z* – wynik testu Manna-Whitneya; * $p < 0,01$, ** $p < 0,001$

Źródło: Opracowanie własne.

Miejsce zamieszkania różnicuje wyniki średnie dla skali przywództwa – $F(3,282) = 2,845$ $p = 0,04$. Osoby pochodzące z miast powyżej 100 tys. mieszkańców prezentowały najwyższy średni wynik dla tej skali równy $M = 34,26$. Typ szkoły – gimnazjum, szkoła średnia oraz uniwersytet, okazał się zmienną względem której zaobserwowano różnice w średnich poziomach wszystkich podskal narcyzmu i jego wyniku ogólnym (tab. 3).

Tabela 3. Wyniki analizy wariancji ANOVA oraz ANOVY rang Kruskala-Wallisa dla narcyzmu ogólnego i jego czterech podskal względem zmiennej grupującej – typ szkoły

	Gimnazjum $N = 82$ M/MR	Szkoła średnia $N = 88$ M/MR	Uniwersytet $N = 116$ M/MR	F/H
Narcyzm ogółem	100,35/–	110,47 /–	101,9 /–	5,177** /–
Podziw	– /135,53	– / 161,6	– / 135,41	– / 6,094*
Próżność	– / 132,1	– / 162,18	– / 137,39	– / 6,709*
Samowystarczalność	– / 127,84	– / 158,82	– / 142,94	– / 6,003*
Przywództwo	31,54 /–	35,33 /–	31,92 /–	5,536** /–

M – średnia, MR – średnia rang, F – wynik testu F-Fishera, H – wynik testu Kruskala-Wallisa, * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Źródło: Opracowanie własne.

Uczniowie szkół średnich uzyskali najwyższe wartości we wszystkich podskalach narcyzmu oraz w jego wyniku ogólnym.

Sprawdzono, czy posiadanie zdjęcia głównego stanowi element różnicujący poziom narcyzmu. Wyniki analizy testu t-Studenta i testu U Manna-Whitneya nie wykazały istnienia różnic w obrębie średnich wyników narcyzmu i jego podskal dla grupy posiadającej zdjęcie główne i tej, którą tworzyły osoby nieposiadające zdjęcia profilowego (Narcyzm ogólny: $t = 0,177$ $p > 0,05$; Przywództwo: $t = 0,069$ $p > 0,05$; Podziw: $Z = -0,381$ $p > 0,05$; Próżność: $Z = 0,165$ $p > 0,05$; Samowystarczalność: $Z = 1,48$ $p > 0,05$). Także fakt, czy zdjęcie przedstawia tylko osobę badaną, czy też jest ona na zdjęciu np. z przyjaciółką lub partnerem, z którym jest obecnie w związku, nie okazał się istotny. Natomiast ujęcie zdjęcia okazało się być znaczące dla wyników średnich narcyzmu (tab. 4). Ankietowani mieli do wyboru cztery możliwości odpowiedzi na pytanie dotyczące ujęcia zaprezentowanego na zdjęciu głównym: 1) powyżej ramion – dominującym elementem jest widok twarzy i ramion; 2) ujęcie całej sylwetki – zdjęcie skupia się na Twojej osobie; 3) ujęcie całej sylwetki, ale uwzględnia ono również dużo tła; 4) ujęcie jest niecodzienne i oryginalne – opisz proszę, jakie to ujęcie. Istotne zróżnicowanie

wystąpiło w obrębie ogólnego narcyzmu, skali podziwu i przywództwa. Osoby, których zdjęcie przedstawia ich w niecodziennym ujęciu, np. widok połowy twarzy czy samych ust, prezentowały najwyższą średnią w każdej z tych skal.

Tabela 4. Wyniki analizy wariancji ANOVA oraz ANOVY rang Kruskala-Wallisa dla narcyzmu ogólnego i jego czterech podskal względem zmiennej grupującej – ujęcie zdjęcia

	U-1 N = 139 M/MR	U-2 N = 35 M/MR	U-3 N = 50 M/MR	U-4 N = 14 M/MR	F/H
Narcyzm ogółem	100,83 / –	104,06 / –	109,3 / –	112,88 / –	2,697* / –
Podziw	– / 110,47	– / 129,29	– / 134,76	– / 149,56	– / 8,477*
Próżność	– / 118,41	– / 131,2	– / 116,5	– / 134,44	– / 1,791
Samowystarczalność	– / 117,16	– / 111,81	– / 136,08	– / 126,94	– / 3,514
Przywództwo	31,56 / –	32,06 / –	35,58 / –	36,53 / –	4,119** / –

U-1 ujęcie powyżej ramion, U-2 ujęcie całej sylwetki skupiające się na osobie, U-3 ujęcie całej sylwetki zawierające dużo tła, U-4 ujęcie niecodzienne, M – średnia, MR – średnia rang, F – wynik testu F-Fishera, H – wynik testu Kruskala-Wallisa, * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Źródło: Opracowanie własne.

Wyraz twarzy osoby badanej na jej zdjęciu profilowym różnicował wyniki średnie w skali przywództwa – (po wykluczeniu najmniej licznej kategorii, jaką była zadowolona mina) $F(3,230) = 2,731$ $p < 0,05$. Osoby, które wybrały odpowiedź „Inna”, miały najwyższą średnią w tej skali. Także w jej obrębie wystąpiły różnice w średniej ze względu na osobę, która wykonała zdjęcie profilowe dla osoby badanej $F(5,235) = 2,317$; $p < 0,05$. Najwyższą wynik zanotowano dla osób, których zdjęcie główne wykonała osoba będąca z nimi w związku. Powody podawane przez ankietowanych, jakie skłoniły ich do umieszczenia konkretnego zdjęcia jako swojego zdjęcia profilowego, różnicowały średnie rezultaty w obrębie zmiennych: narcyzm ogólny, przywództwo oraz próżność – uwzględniono w analizach jedynie cztery z sześciu kategorii ze względu na małą liczebność dwóch grup. Najwyższe średnie w poziomach wymienionych zmiennych zanotowano dla kategorii: „jest ładne; dobrze na nim wyglądam” oraz „jest wyjątkowe” (tab. 5).

Jedno z pytań zawarte w ankiecie brzmiało: Proszę, dokończ zdanie: „Sądzę, że osoby, które zobaczą to zdjęcie mogłyby mnie opisać jako osobę, która...”. Ankietowani mogli sami napisać swoją własną odpowiedź. Opisy badanych zostały pogrupowane w cztery kategorie: opis pozytywny, neutralny, negatywny oraz „nie wiem”. Porównania średnich wykazały istotne różnice w skali próżności ($H(3,238) = 11,402$ $p < 0,01$). Osoby, które dokończyły zaproponowane zdanie w sposób negatywny miały najwyższą średnią rang.

Tabela 5. Wyniki analizy wariancji ANOVA oraz ANOVY rang Kruskala-Wallisa dla narcyzmu ogólnego i jego czterech podskal względem zmiennej grupującej – powód zamieszczenia zdjęcia (dla czterech z sześciu kategorii)

	P-1 N = 73 M/MR	P-2 N = 71 M/MR	P-3 N = 36 M/MR	P-4 N = 43 M/MR	F/H
Narcyzm ogółem	97,44 /–	109,54 /–	100,36 /–	109,47 /–	4,787** /–
Podziw	–/ 101,01	–/ 124,27	–/ 100,83	–/ 119,74	–/ 6,390
Próżność	–/ 100,07	–/ 123,68	–/ 94,78	–/ 127,38	–/ 9,883*
Samowystarczalność	–/ 99,76	–/ 117,62	–/ 114,68	–/ 121,26	–/ 4,140
Przywódstwo	29,82 /–	35,11 /–	31,58 /–	35,33 /–	6,874*** /–

P – powody umieszczenia zdjęcia: P-1 „podoba mi się”, P-2 „jest ładne, dobrze na nim wyglądam”, P-3 „brak innego”, P-4 „wyjątkowe”; M – średnia, MR – średnia rang; F – wynik testu F-Fishera, H – wynik testu Kruskala-Wallisa; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Źródło: Opracowanie własne.

Na bazie zebranych informacji dokonano analiz w obrębie zmiennych dotyczących czasu posiadania konta na Facebooku oraz czasu spędzanego dziennie na korzystaniu z portalu. Jedynie czas posiadania konta istotnie różnicował średnie na skali domagania się podziwu. Wynik ANOVY rang Kruskala-Wallisa, po wykluczeniu najbardziej odstającej grupy (pod względem małej liczebności), wyniósł $H(4,281) = 10,634$; $p < 0,05$. Najwyższą średnią rangę uzyskała grupa posiadająca konto na Facebooku od dwóch lat, zaś najniższą zanotowano w grupie, która zadeklarowała posiadanie własnego profilu od 4 lat. Częstość zmian zdjęcia głównego nie różnicowała osób badanych pod względem poziomu narcyzmu.

Wykazano (tab. 6) istnienie związków między ogólnym narcyzmem i jego dwiema podskalami (skalą podziwu i przywództwa) a zmiennymi: czas posiadania konta na Facebooku, czas spędzany dziennie na Facebooku oraz liczba zmian zdjęcia głównego na profilu. Występujące związki można określić jako „słabe”, jednak są one istotne statystycznie. Najwyższą dodatnią korelację zanotowano między wynikami na skali podziwu a czasem spędzonym dziennie na Facebooku. Wskazuje to, iż osoby, które prezentują wyższe natężenie cechy domagania się podziwu spędzają na Facebooku więcej czasu w ciągu dnia.

Wiek nie korelował istotnie z ogólnym wynikiem na skali narcyzmu ani z jego poszczególnymi podskalami. Istotnie dodatnio korelował natomiast z czasem posiadania konta na Facebooku ($R = 0,14$) oraz czasem spędzonym dziennie na portalu ($R = 0,26$). Osoby starsze mają dłuższy staż na Facebooku oraz poświęcają na korzystanie z portalu więcej czasu w ciągu dnia. Ujemna istotna korelacja

wystąpiła między wiekiem a liczbą zmian zdjęcia głównego ($R = -0,14$). Osoby młodsze dokonały większej liczby zmian swojego zdjęcia głównego.

Tabela 6. Wyniki analizy korelacji rang Spearmana między zmiennymi czas posiadania konta na Facebooku, czas spędzany dziennie na Facebooku, liczba zmian zdjęcia głównego a poziomem ogólnego narcyzmu i jego czterech podskal

	Czas posiadania konta	Czas spędzany dziennie	Zmiana zdjęcia głównego
Narcyzm ogółem	0,13*	0,13*	0,08
Podziw	0,15*	0,18*	0,14*
Próżność	0,01	0,10	0,02
Samowystarczalność	0,10	-0,01	0,06
Przywództwo	0,14*	0,12	0,04

* $p < 0,05$

Źródło: Opracowanie własne.

8.4. Dyskusja i wnioski

Przeprowadzone badanie miało na celu sprawdzenie, czy posiadanie zdjęcia głównego na portalu Facebook, stanowiącego element autoprezentacji, różnicuje badanych ze względu na poziom narcyzmu i jego czterech podskal – próżności, podziwu, samowystarczalności i przywództwa. Wyniki analiz nie wykazały istnienia istotnych statystycznie różnic w średnich. Rezultat ten może być spowodowany zasadniczą dysproporcją w liczbie osób posiadających zdjęcie profilowe ($N = 238$) względem osób, które go nie posiadają ($N = 48$).

Wśród osób posiadających własne zdjęcie główne, taki jego aspekt jak ujęcie stanowiło kryterium różnicujące wyniki w skali przywództwa, podziwu oraz wyniku ogólnym narcyzmu. Osoby, których zdjęcie profilowe miało niecodzienne ujęcie uzyskiwały istotnie wyższe rezultaty względem wymienionych zmiennych dotyczących narcyzmu w porównaniu z pozostałymi grupami. Ujęcie zdjęcia może mieć znaczenie dla przyciągania uwagi osób, które zamierzenie będą przeglądać profil danej osoby lub też przypadkowo na niego trafią. Zdjęcie główne ma taką właściwość, iż bez względu na poziom ustawionej prywatności jest widoczne dla wszystkich użytkowników Facebooka, co stanowi dodatkowy powód do starania się, by było zachęcające dla odbiorców. Osoba, która wykonała zdjęcie główne jest zmienną istotnie różnicującą średnie w ska-

li przywództwa. Jednostki, prezentujące najwyższe natężenie w badanej grupie tej cechy, wskazywały najczęściej osobę ze związku jako tę, która wykonała dla nich zdjęcie. Rezultat ten można uzasadnić układem relacji w związku. Osoby narcystyczne z założenia wykorzystują innych do realizacji własnych celów i zaspokajania potrzeb. Powód, którym kierowali się uczestnicy badania w wyborze zdjęcia głównego, stanowił kryterium różnicujące średnie w skalach: próżności, przywództwa oraz wyniku ogólnym narcyzmu. Dwie, ze stworzonych przez autorów sześciu kategorii (analizą objęto jedynie cztery najliczniejsze) miały, we wszystkich wymienionych wcześniej skalach, bardzo zbliżone wyniki. Kategoriami tymi są: „jest ładne; dobrze na nim wyglądam” oraz „jest wyjątkowe”. Jednostki narcystyczne skupiają się na tym, jak są odbierane przez otoczenie. Zdjęcie główne to ważny element autopromocyjny oraz dostarczający zadowolenie jego posiadaczom. Może ono zaspokajać potrzebę próżności, gdyż akceptowane społecznie jest umieszczanie zdjęcia profilowego, na którym widoczny jest jedynie posiadacz danego konta. Dzięki fotografii jest możliwe podkreślenie własnej wyjątkowości, w taki sposób, w jaki dana osoba chce i który uzna za najbardziej korzystny. Grupa, która opisała siebie w sposób negatywny, miała najwyższą średnią rang w skali próżności. Wynik ten może być efektem małej liczebności tej grupy, aczkolwiek wytłumaczeniem może być również niechęć do ekspozycji siebie w sytuacji badania.

Płeć to zmienna, która różnicuje wszystkie podskale narcyzmu oraz jego wynik ogólny. Mężczyźni prezentowali wyższe niż kobiety średnie wyniki w ogólnym poziomie narcyzmu, skali samowystarczalności oraz skali przywództwa.

Przyczyn takiego stanu można szukać w przyzwoleniu społecznym na przejawianie narcyzmu przez mężczyzn. Kobiety wykazywały większe natężenie w skalach domagania się podziwu oraz próżności. Dla kobiet ważnym jest czuć się podziwianą, atrakcyjną. Zaprezentowanie się poprzez zdjęcie główne na portalu Facebook nie jest działaniem zabronionym, ani źle postrzeganym przez innych użytkowników. Dzięki temu kobiety mogą, za ogólnym przyzwoleniem, pokazać się z jak najlepszej strony.

Uczniowie szkół średnich uzyskiwali najwyższe wyniki we wszystkich skalach narcyzmu oraz w jego wyniku ogólnym. Okres rozwojowy, w którym się znajdują – czyli etap poszukiwania i kształtowania tożsamości, z pewnością nie jest tu bez znaczenia. Podtrzymanie pozytywnej samooceny i dbanie o swój wizerunek w oczach rówieśników to trudne zadanie, ale Facebook może być pomocnym narzędziem w osiągnięciu tych celów.

Zaprezentowane rezultaty wskazują na istnienie różnic w obrębie grupy użytkowników Facebooka dotyczącej poziomu narcyzmu ze względu na różne zmienne socjodemograficzne, parametry zdjęcia głównego oraz użytkowania portalu.

Zanotowano także występowanie dodatnich związków między czasem posiadania konta na Facebooku, czasem spędzonym dziennie na portalu oraz liczbą dokonanych zmian zdjęcia głównego, a narcyzmem. Wiek posiadaczy własnych profili ma także związek z użytkowaniem portalu.

Główne wnioski:

- 1 – Posiadanie zdjęcia głównego na Facebooku nie jest wyznacznikiem poziomu narcyzmu;
- 2 – Różne elementy zdjęcia głównego mogą posłużyć do autopromocji;
- 3 – Facebook nie służy jedynie do realizacji narcystycznych potrzeb;
- 4 – Zdjęcie główne nie dostarcza wystarczających informacji, aby na jego podstawie wnioskować o narcyzmie.

W oparciu o powyższe wnioski warto byłoby przeanalizować inne aspekty kont na Facebooku, mogące mieć związek z narcyzmem. Elementy te to np.: zdjęcia użytkowników ogólnie zamieszczane na profilu, podpisy do tych zdjęć czy też opis własnej osoby tworzony przez użytkownika. Taką analizę musieliby przeprowadzić badacze oraz sędziowie kompetentni, aby ustalić, czy treści zawarte na profilu użytkownika mają cechy narcystyczne oraz czy jest to zbieżne z wynikami uzyskiwanymi przez badanych w kwestionariuszu do pomiaru narcyzmu. Analizy te z pewnością pomogłyby w bardziej precyzyjnej ocenie tego, czy Facebook jest miejscem, które pozwala na realizację narcystycznych potrzeb.

Bibliografia

- Bergman S.N., Ferrington M.E., Davenport S.W., Bergman J.Z. (2011), Millennials, narcissism, and social networking: What narcissists do on social networking sites and why, *Personality and Individual Differences*, 50, 706–711. doi:10.1016/j.paid.2010.12.022.
- DeWall C.N., Buffardi L.E., Bonser I., Campbell W.K. (2011), Narcissism and implicit attention seeking: Evidence from linguistic analyses of social networking and on-line presentation, *Personality and Individual Differences*, 51, 57–62. doi:10.1016/j.paid.2011.03.011.
- Drat-Ruszczak K., Bazińska R. (2000), *Struktura narcyzmu w polskiej adaptacji kwestionariusza NPI Ruskina i Halla*, *Czasopismo Psychologiczne*, 6 (3–4), 171–188.
- Drat-Ruszczak K. (2003), Osobowość narcystyczna: kiedy i jak motywuje rozbieżność Ja? [w:] B. Wojciszke, M. Plopa (red.), *Osobowość a procesy psychiczne i zachowanie* (s. 173–198), Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.

- Mehdiziadeh S. (2010), Self-Presentation 2.0: Narcissism and Self-Esteem on Facebook, *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 13 (4), 357–364. doi:10.1089 = cyber.2009.0257.
- Ryan T., Xenos S. (2011), Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the Big Five, shyness, narcissism, loneliness and Facebook usage, *Computers in Human Behavior*, 27 (5), 1658–1664. doi:10.1016/j.chb.2011.02.004.
- Szmajke A. (2001), *Autoprezentacja – niewinny spektakl dla innych i siebie*, [w:] M. Kofta, T. Szustrowa (red.), *Złudzenia, które pozwalają żyć. Szkice ze społecznej psychologii osobowości* (s. 146–175). Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Ong E.Y.L, Ang R.P., Ho J.C.M., Lim J.C.Y., Goh D.H., Lee Ch-S., Chua A.Y.K. (2011), Narcissism, extraversion, and adolescents' self-presentation on Facebook, *Personality and Individual Differences*, 50 (2), 180-185. doi:10.1016/j.paid.2010.09.022.